5

Juvante Jehovâ!

DISPUTATIO MEDICA

De

FISTULIS,

Permiſſu & Authoritate

Ampliſſimæ Facultatis Medicæ,

In

Illuſtri Athenæo Tubingenſi,

PRÆSIDE

VIRO

Nobiliſſimo, Excellentiſſimo atque Experientiſſimo,

Dn. GEORG-BALTHASARE
METZGERO, Med. Doct. Pract. Anat.
Chirurg. & Botan. P. P. celebratiſſimo,

Domino Præceptore & Patrono ſuo devotisſimo reverentiæ cultu perpetìm devenerando,

publico Philiatrorum disquiſitioni propoſita,

à

JOHANNE MARTINO SCULTETO,
Ulmano.

Ad Diem 11. Martij,

IN AUDITORIO MEDICO

Horis antemerid.

TUBINGÆ,

STANNO REISIANO, ANNO M DC LXXXII.

I.

Clariſſimo Dn. Reſpondenti, Cognato ſuo Chariſſimo.

SCilicet hæc hominis hominem ſervaſſe voluptas,
Qua melior nulla quæritur Arte favor.
Servatis te palma manet de Civibus ampla
Teque immortalem mors ſuperata facit.
Æternum Alcidi nomen fera monſtra dedere;
Materies famæ ſed tibi morbus erit.

Applaudit

GEORG-CONRADUS BARDILI,
Med. D.

II.

Ben Sira in ſententiis:

אוקיר לאיא עד דלא תצטריך ליה:

EVOLUTIO.

Quem DEUS & Princeps *Medicæ* Charitinius *artis*
Affixit ſtudio, gratia rara manet.
Quem Virtus METZGERIA, *quem* SCULTETIA *Virtus*
Vel peperit Medicum, vel genuit ſobolem,
Paſſibus ut gradiare bonis, felicibus auſis,
Multa ſalus firmat, gloria docta manet.

Clariſſimi Dn. Sculteti,
deb. honor. Ing. ſcrib.

M. Ferdinand-Wolfgangus Harpprecht,
Ducalis Stipendii Repetens.

III.

HOc pietas, hoc fata probant; ſic arte Machaon
Te decorat doctum: te jubet eſſe DEUS

ùt videre eſt, apud *Guern. Rolfinccium m. m. ſpec. comment. l. 14. ſ. 3. c. 19.* nec cum Æoliis arteriæ aſperæ bronchiis, quæ συρὴγγων, ſive fiſtularum nomine *Cous* explicat, *de int. affect.* de quibus Anatomicorum libri hinc inde conſuli poſſunt: multò minùs cum exteriori caſſiæ fiſtularis cortice, qui nomen hoc inter Pharmacopœos obtinuiſſe ſcribitur apud *Johann. Gorræum. defin. medic. ad vocem* σύριγξ, aut clyſteris eâ parte, quæ inteſtino immittitur, cùm infundenda in hoc decoctio liquoris eſt, quam authore *Antonide* van der Linden/ Latini Medici fiſtulam vocant, *ſelect. medic. exerc. 4. §. 101.* aliisque pluribus, quæ *Scapula* in Lexico Græco-Latino recenſet: Sed ulcus quoddam Chirurgorum hîc volo, arundinis inſtar fiſtuloſæ, membrum, quod occupat, penetrans, & ſecundùm *Avicennam* fiſtulas cujuscunque generis & materiæ cavitate ſuâ imitans, præſertim Muſicorum, quæ ut in ſuperiore parte foramen anguſtum habent, ab inferiori latius, ita hæ utplurimùm os ſtrictum formant, in profunditate in latum extenduntur, ex *Arnoldo de vill. nov.* Ulcera inde fiſtuloſa *Felici Platero* dicuntur; *Spagiricis* ulcera ſalis petræ, apud *Petr. Johann. Fabrum Chirurg. Spagir. c. 16.* Idiotis Divi Quirini foramina audiunt, ob cauſam ex *Foreſto* jam citatam. Græci σύριγγας eôdem cum Latinis jure, item τυλώσεις à callo appellant. Populari linguâ noſtrâ, Hohl-Geſchwür/ Rohr-Löcher/ ſchwöllige Rohr-Wunden/ Fiſteln/ oder Feiſeln ſecundum *Haſenrefferum noſtrum in noſodoch. l. 2. c. 5.* efferuntur. Arabes Zuchemen intitulant, ex *Johann. Andr. à cruce, chir. univ. l. 8. tr. 4. c. 1.*

II.

Deſcribo: *Ulcera ſinuoſa, profunda, in orificio ut plurimum ſtricta, in profunditate latiora, cum duritie calloſâ, in parte corporis molli, à materia acri exedente nata.*

Ulcera cum *Galeno de tumor. p. n. c. 5. Cornelio Celſo, l. 5. c. 28. ſ. 12.* & compluribus, hôcque ipsô continui ſolutionem dico, in qua ulcerum in univerſum natura conſiſtit; ſed non ſimplicem, ut à vulneribus ſeparentur, ſed cum deperditione ſubſtantiæ, ubi *Galenum* iterum ὁμόψηφον habeo *3. m. m. 4.* & *4. m. m. 1.* eſſe ulcus, aſſerentem, affectum cum ſolutione continui, & quantitate deperditâ, cùm eroſio ſine particula ſubſtantiæ amiſſa

miſſa fieri nequeat. Addo, *Sinuòſa*, ut à communibus ulceribus cavernis & ſinubus carentibus diſtinguantur; *Profunda*, ne calloſa quæcunque plana cum his confundantur; *Cum orificio ſtricto, profunditate latiori;* absque enim his ſi eſſent, & cavernis, ne nominis quidem rationem, quâ de ſuprà, tueri poſſent; *cum duritie calloſa*, (oſtracoſa inde nonnullis nominantur) quâ à reliquis ulceribus ſinuoſis diſtinguuntur: imò in callòſo corio & fiſtulari forma *differentiam ſpecificam* pono, quam alii in ſanie virulenta quærunt, ſed quàm benè, ipſi viderint, cùm nec ſemper & omnibus fiſtulis adſit, ut in moribundis præſertim obſervavit *Aquapendens*, nec his ſolis; eandem enim cancroſa etiam ulcera ſubinde fundunt: Cœtera Subjectum produnt & cauſam.

III.

Subjectum autem fiſtulæ cum reliquis ulceribus commune habent, *partes omnes oſſibus molliores*, quarum continuum eroſione facilè ſolvi *3. m. m.* quâvis à causâ facile exedi poteſt, ut difficulter iterum coaleſcat, ex *Lud. Mercato l. 2. de uter. morb. cap. 25.* Caroque ita non modò propriè dicta muſculoſa, ſed & glanduloſa, viſceroſa, cuivis parti propria, membranæ etiam, venæ, arteriæ, nervi ſubintelliguntur; imò nec oſſa ipſa excluduntur juxta *Guid. de Cauliaco l. c. Chalmeteum*, *enchir. chir. l. 3. c. 13.* quo in ſenſu *Laur. Jouberti* annotationes in *Guidon. loc. dict.* videantur. Unam tamen harum partium præ alterâ magis diſpoſitam eſſe, faciliusque in hujus intra ſe mali generationem conſentire illa loca, quò ſarcinam natura vitioſam conſuetius exonerat, cauſam promptius & pronius detrudere novit, non inficior, ſicque frequentiora ulcera talia in abdomine, inguinibus, ano, utero, ſcroto, perineo ſtabulantur, ut hinc inde notata exempla probant, plenioremque poſt dicenda fidem facient.

IV.

Cauſam dedi *acrem & exedentem materiam:* cùm enim fiſtulæ ad ulcera pertineant, horum etiam, præſertim ſinuoſorum, quæ has præcedunt, cauſâ opus habent, pejori tamen & efficaciori, quam ſinus deſiderat, quæ partem influens ulcus non modò ſinuoſum excavat, ſed & exiccando calloſam eidem tunicam induit. Qui acidum c. *Sylvio* urgent, verius acre incuſant; nec

enim acida aliô quam acrimoniæ titulô hîc concurrunt, vid. *Georg. Wolfgang. Wedelium de facult. medic.* l. 1. ſ. 2. c. 9.

V.

Scaturiginem huic præbet *Sanguis* ipſe, qui apto concluſus loco & corruptus, ſinus primò, pòſt ad ulceris latera adhæreſcens calloſam fiſtulam format. Fiſtulam hoc modo lachrymalem ortam deſcribit *Roderic. à Fonſeca t. 2. conſ. med. 6. & 7.* nec non ani *ibid. obſ. 13. Bilem* etiam ſuam operam conferre nemo inficiabitur, qui humoris hujus naturam probè cognitam habet. Hanc in culpam trahit Patruus meus magnus *Scultetus*, fiſtulæ thoracis cum eroſione claviculæ, *armam. chir. p. 2. obſ. chir. 50.* quam calida & ſicca corporis conſtitutio, febris antecedens acutiſſima, flavus totius corporis color, ipſaque materia flava per fiſtulæ quaſi orificium tranſudans prodebant. Ejusdem *Lazarus Riverius* cauſæ meminit, *obſ. comm. à Johanne Marſino 6. Melancholiam*, ut vocant, ob acre reconditum ſerum, exedere ſubjectas carnes, & callos de facili relinquere, *Johann. Gorreus l. d.* adſtipulatur, eandemq; approbat *Zac. Luſitanus l. 3. pr. adm. obſ. 36.* Nec *Pituitoſus* humor vires ſuas intentatas relinquit, dum quæ dulcis eſt per participationem ſanguinei ichoris, ex *Gal. 2. de facult. nat.* caliditas reſolvit ejus humidum, dulce, pingue, aëreum, & adurit terreum, orta non ſolùm ex putredine, bile aduſtâ, mixtâ, ſecundùm *Avicennam*, ſed &, ut placuit *Galeno de cauſ. morb.* 2. à ſtipatione, alimento, calidorum corporum adhæſu & motu, ſicque ſal gignit: Quo ſenſu ex phlegmate corrupto & putrefacto fiſtulas generari *Guid. de Cauliaco l. c. tr. 2. doctr. 1. cap. 4.* ſcribit, ita ulcera in pulmonibus, aſpera arteria, faucibus excitari *Rodericus à Caſtro l. 4. c. 5. de meteor. microcoſm.* exiſtimat; hinc *Gregor. Horſtius* in pituitoſis circa regionem veſicæ. *l. 4. p. 2. obſ. 30.* ad oculorum angulos ortas fiſtulas notavit. *Malignos* & *venenatos* in corpore humores idem patrare *Zacut. Luſitanus* expertus eſt in militè gonorrheâ virulentâ, cum puris ejusdem notæ excretione, laborante, qui hâc imprudenter ob tædium ſuppreſſâ, in doloſum ulcus ſub umbilico incidit, *pr. adm. l. 2. obſ. 127.* nec raræ hac ex cauſâ oriundæ fiſtulæ aliis ſunt, præſertim in ano & extremo veſicæ

ſicæ collo, è luce venereâ exulceratis, ut ſecundùm *Petrum de Marchettis*, pleræque inter Italos originem ſuam ducant, *de fiſt. ani, nec non ulcer. & fiſtul. urethr.*

VI.

A dictis non abeunt nec aliud docent, utut vel maximè putent, *Spagirici*, vel ad nomina humorum nauſeantes, qui in ſalibus ulcerum omnium ſcaturiginem quærunt, ùt hîc in ſpecie ſal petræ, p. n. balſami noſtri naturalis cum *Paracelſ. l. 3. Chir. m. de fiſt. p. 1. Petr. Joannes Faber* incuſat; *Sebaſtianus Würdingius* aciditatem, ſive, ut ipſe ſe & benè, ſecundum ſuperiora, explicat, acorem & ſpiritum quendam p. n. ſalinum, acidum, pungentem, rodentem, ùt omnium morborum, ita & ulcerum horum cauſam nominat, *l. 2. med. ſpirit. c. 1.* ſalinam laticis qualitatem, *Frideric. Rubert. Sultzbergerus* arguit, *de ror. microcoſm. p. 2. §. 3.* cui junge *Helmontium, de latic. §. 33.* item *de ſcabie & ulcerib. ſcholar. Caſparus Henricus Schrey* cruditatem ventriculi acidam, cum cauſtico quodam alcali mixtam, & ad exteriora delatam, tàm cancroſa quàm fiſtuloſa ulcera cudere credit, *de ort. morb. è ferment. ventric. §. 44.* Fixum deſtructivum fiſtularum cauſam appellat *Conrad. Joringius de volat. & fixo. cap. 3. §. 12.* Quod enim Humoriſtæ, ùt contemtìm audiunt, per humores explicant, id hi per ſalia in humoribus contenta fieri contendunt, nec illis invitis, qui humores ſuos non ſimplicem liquorem, puram putam aqueam ſubſtantiam, primis ſolùm qualitatibus definitam, omni præterea facultate deſtitutam volunt, ut malè hanc ipſis mentem *Joſephus Quercetanus in conſil. dè arthrit. & calcul.* affingit, ſed corpus mixtum ſui generis, quod, ut magis, quàm aqua, compoſitum eſt, ita longè plures & præſtantiores vires poſſidet, carnem urit, liquat, corrumpit, ex 2. *de fac. nat.* aceto acerrimo, vini fæcibus, oleique amarcæ ſimile, partes, quibus purum & impermixtum adhæret, prorſus exedit, exulcerat, *l. de atr. bil.* & *14. m. m. 9.* Idemque jam olim *Hippocrates* profeſſus fuit, non calidum, inquiens, non frigidum, non conſequenter ſiccum aut hŭmidum eſt, quod magnam vim habet, ſed acerbum, ſed acidum, amarum, ſalſum, dulce & hujus generis alia, *de priſc. medic.* parumque perſpicacem eſſe oportet, qui ſalia corroſiva & alia, in

cancro, ſcabie, catarrhis, ulceribus aliis non agnoſcit, ex *Sennerto de con- & diſſens. Chymicor. c. Galenic. & Ariſtotelicis, cap. 6. inſtit. l. 2. p. 2. c. 8.* quæ ſuis ſe indiciis non raro ſoricis inſtar produnt, & immiſſos Chirurgorum ſtylos acidi corroſivi in morem modumque inficiunt & arrodunt. Non tamen neceſſe eſt humores tales acredinem ſuam aliasque vires ubique & manifeſtè ſemper prodere, ſed occultô ſubinde ſale, ut *Helmontius* loquitur, gaudent, quod ſub ſanguinis tegunt involucro, nec, niſi cum ſecreti fuerint, & per ſe extiterint ſeorſim, conſpicui fiunt, hominem moleſtiâ afficiunt, & cujus genii aut generis ſint, manifeſtant ex *Hippocr. l. c.* Nec novi quid fixum deſtructivum infert præter viſcidum, p. n. craſſum humorem Galenicis ubiq; decantatum, ipsô *Autore* conſentiente *l. c. c. 1. §. 5. c. 3. §. 11.* Stillat hæc materia in carnoſas partes ex glandulis, ceu naturæ cribris, ſecundum *Nicolaum Stenonem de glandulis*, ex ſanguivehis fiſtulis, quas inter cum ſanguine extra glandularum commercia circulatur, ex ipſis etiam lymphæ ductibus, quorum rami in carnoſas & membranoſas partes immediatè inſeruntur. Vid. *Olaus Rudbeccius de ductib. hepatic. aquoſis, & vaſ. glandul. ſeroſ. c. 9. Isbrandus Diemerbrœccius Anatom. l. 1. c. 4.*

VII.

Juvant hujus in corpore generationem, collectionem in partibus promovent, ex *naturalibus* præprimis *Temperamentum frigidum & humidum*, quo nomine *ſequior ſexus*, pronus magis in hoc malum videtur, ſub lunari præſertim tributo non debitè ſoluto: *Ætas puerilis* ex *3. aph. 23.* ob partium mollitiem materiæ influxui non ſatis reſiſtens, eroſioni quàm facillimè expoſita: *Vitæ genus*, pravi rerum non-naturalium uſûs amans, unde in lachrymalem fiſtulam adoleſcentem 25 annorum incidiſſe *Rod. à Fonſeca t. 2. conſult. medic. 13.* teſtatur: *Laxa partium & ad recipiendum prona diſpoſitio*, quâ occaſione externas præ internis partibus magis proclives habentur. Fortè *Jus* etiam *hereditarium* ſuum huc confert ſymbolum: quod ſi enim in aliis hoc ulceribus valet, quod *Daniel Sennertus l. 5. prax. p. 2. cap. 17.* concedit, geminôque roborat exemplô *Philipp. Salmuth c. 2. obſ. medic. 80. & 81.* ſi cancroſa ulcera cum lacte materno in ſobolem ire

poſſunt, ùt ex caſu *Zac. Luſitani. l. 1. pr. adm. obſ. 24. Nicolaus Finckius diſſert. de cancro* opinatur, non minus etiam à fiſtuloſis traduci cum ſpermate cacochymico diſpoſitionem poſſe crediderim. Calculum ſuum *M. Aurelius Severinus* addit, *de abſceſſ. recond. nat. tom. 2. abſeſſ. per congeſt. c. 5.* fiſtulamque in ano jure hæreditariò contractam *Roder. à Fonſeca* refert *t. 2. conſult. med. 67.*

VIII.

Ex *Nonnaturalibus* aër, quô ad ulcera in univerſum nulla frequentior via eſt, teſte *Hippocrate*, multum valet, calidus & humidus putredinis author, frigidus & humidus ſeroſæ cacochymiæ promus condus: *Tempus* vernum, *3. aphor.* 20. autumnale, *3. aph.* 22. æſtas ſicca & aquilonia, autumnus pluvioſus & auſtralis, *ex comment. J. Heurnii ad 3. aphor. 13.* Angli Virgineam navigantes cachectici facti ſunt; Iidem noſtrâ memoriâ per tot maria vecti, occupatâ Inſulâ Jamaicâ, gravibus tentati malis, febribus, ulceribus fuere, quorum tàm ferina indoles, ut neque proventus vermium in eis præcaveri potuerit ex *Guerner. Rolfinccii c. l. 14. ſ. 2. cap. 14. Maligna* aëris conſtitutio ulcerum ferax eſt, ex *Jordano de peſt. phænomen. c. 10.* Nec omni vacare culpâ *Contagium* dixerim, in aliis ſubinde ulceribus non inefficax; Sunt, qui aſtris etiam eorumque influentiis aliquam cauſæ partem tribuunt, quæ virtute ſuâ ſalia in corpore ad calcinationem, ſeu deſiccationem diſponere, humoribusque acres, corroſivas & ulceroſas qualitates induere norint, ùt experiri eſt in carbunculis, bubonibus, dyſenteriis, certô anni tempore, in certâ regione, particularibus ſubjectis non raro viſis. Succedunt *alimenta* & *potulenta*, ſucco ſaleque mordaci exedente abundantia, & in fermentationem & corruptionem facilia, horæos fructus, olera ſylveſtria *Galenus de bon. & mal. ſucc.* incuſat, *eidem* in calidioribus vinum generoſum, *Pecqueto* aromata ſuſpecta ſunt, quod ſanguinis inde efferveſcentiæ facilis fomes ſuggeratur. Ex lacte vitioſi ſucci infans cum nutrice ſuâ totum corpus multis refertum ulceribus circumtulit ex *Galeno 3. de aliment. facult. 15.* A *motu* nimio calida corpora & impurgata quieſcere Hippocrates jubet; ne ulcera contrahant in *epidem.* ſub nimia enim ſanguinis incaleſcentia acredo &

mor-

mordacitas ſalina in partem pronam de facili expellitur, quam deſiccatione introductâ corrodit ex *comment. ſ. 3. aphor. 20.* ita præcedente ſanguinis mictu ab exercitio vehementiore ulcus fiſtuloſum in lumbis circa renem ſiniſtrum Patritius Auguſtanus contraxit apud *Welſchium conſ. medic. c. 2. obſ. 28.* In ſpecie equitatio multa ani fiſtulam apud *Julium Cæſarem Claudinum medic. obſerv. 62. & 68.* ſaltus apud *Platerum l. 2. obſ. in ſuperſ. corp. dol.* aliam reliquit. *Vigiliæ*, cacochymiæ non difficiles cauſæ operoſæ quoque hic ſunt; naturaliter *excernenda*, ſi p. n. retineantur, v. gr. in viris hæmorrhoides ſuppreſſæ fiſtuloſa circa anum ulcera dederunt apud *Hildanum cent. 2. obſ. 75.* idem ob menſtrua in fœminis ſtagnantia collum cervicis planè cancroſum & exulceratum offendit, *cent. c. obſ. 63.* Mulier lochiali fluxu non ſatis purgata poſt partum, copioſiſſimis crurum ulceribus laboravit apud *Guarinonium:* Promovent malum hoc *Animi Pathemata* imprimis mœror, ſcorbuticorum ulceribus fovendis aptiſſimus, ex *Eugaleno de ſcorb. ſymptomatibus.*

IX.

Reſtant *res p. n.* hasque inter *Plethora* & *Cacochymia* potiſſimemum morborum cauſæ tantùm non quotidianæ. Inflammationem oculi fiſtulæ lachrymalis ſcaturiginem nominat *Rodericus à Fonſeca t. 2. conſult. medic. 13.* difficilis partus, dilaceratis circa uterum perinæo & veſicæ collo, anſam præbuit *ibid. 41. conſult. 77.* frequentiſſimè accidit, vulnera in ulcera, abſceſſus, & fiſtulas degenerare, malè præſertim curata apud *Gregorium Horſtium l. 40. p. 2. obſ. 30.* Defluxio ad dentes diuturna apud *Hildanum cent. 3. obſ. 35.* tumor ex contuſione in collo infra laryngem apud *Petrum de Marchettis. obſ. 37.* fiſtulas generarunt: excoriatio inteſtini recti ex bilioſa materia, acri, virulentâ, in lue vencreâ & paulatim exedente, item gonorrhœa apud eundem *de Marchettis* virulenta, occaſionem mali dederunt: Cariem oſſium ſæpe remotiſſimam inacceſſam, qualem vidit à cervice incipientem, juxta ſpinæ longitudinem ad coxam uſque deſcendentem, ibique ſe aperientem *Platerus t. 2. prax. de ſuperfic. corpor. dolor.*, propè anum factam, origine à lumbis, thoracis vertebris,

imò

imò à ſcapulis ipſis defluente, poſt pleuroperipneumoniam ſub mamma dextra exortam *Theophilus Bonettus anatom. pract. l. 4. ſ. 4. obſ. 9.* refert, à ſterni vulnere ad uſque capſulam & totam ferè cordis ſubſtantiam c. fibris exeſam *de Marchettis* deprehendit *l. c. obſ. 47.* ſæpiùs ſubſequitur. Poſt variolas & morbillos malè expulſos *Marcus Aurelius Severinus l. c. c. 5.* notavit: poſt fracturas oſſium *Chriſtoph. Wirſung. l. 1. chir. c. 2.* pedis in ſpecie *Joh. Agricola l. d. de antimon. p. 52.* ab ictu *P. Borellus cent. 1. obſ. 83.* à peſte idem *l. c.* ex malâ dentis molaris extractione *Hildanus c. 3. obſ. 32.* malum hoc animadverterunt prognatum.

X.

Et ita quidem fiſtulæ fiunt, ſub alia tamen atque alia differentia: *Ratione formæ*, aliæ rectæ, flexuoſæ aliæ, aliæ unius, aliæ multiplicis ſinûs, aliæ breves, altiùs aliæ penetrantes, vivæ, quam diu pravæ qualitatis ſaniem ſudant, vel mortuæ, ubi perfecta illa & pura effluit, ex *Arnold. de villa nova parabol. medic. c. 4. aph. 9. & 10.* Ratione *Subjecti*, quædam nobiles partes, quædam ignobiles occupant, nonnullæ intra muſculos deſinunt, aliæ ad articulos, oſſa ipſa, excurrunt, non raro etiam ad interiora pertingunt, ſuumque inde nomen à loco mutuantur, carnoſæ, nervoſæ, venoſæ, oſſuoſæ, quaſi variæ ſpecies, ùt videre eſt apud *Johann. de Vig. p. 1. l. 4. chirurg. c. 8.* *Cauſæ reſpectu* diverſitatem etiam inter ſe alunt, ùt cauſæ ipſe diverſæ ſunt, internæ, externæ, benignæ, malignæ, virulentæ; *Symptomatum intuitu* vel cum dolore aliisque ſymptomatibus ſtipatæ incedunt, vel ſine his: deniq; curatu vel faciles vel difficiles, vel omninò impoſſibiles ſunt.

XI.

Sequuntur *Signa diagnoſtica*, quæ ſumuntur 1. ab *eſſentialiter inhærentibus*, profundo & p. n. fiſtuloſo foramine, extrinſecus anguſtiori, latiori intrinſecus, undique ſubinde calloſô & durô, quod dum ignoravit barbitonſor imperitus apud *Petr. de Marchettis*, fiſtulam pudendi muliebris urinarium meatum craſſiſſimô errore judicavit *Syllog. obſ. medico-chirurgic. 60.* Apta eſt quæcunque materia erodente vi prædita, in diſpoſito loco, moram p. n. nectens, ſive ſanguis reſtagnans & corruptus, ſive humor

alius aut ſanies, à contuſione, tumoribus, abſceſſibus, vulneribus, ulceribus relicta, ut ſinum ad fiſtulæ formam excavet, tenuibus poſt & humidis particulis à calore nativo vel extraneo, medicamentis item exiccantibus, reſolutis & abſumptis, craſſioribus verò ad partis parietes agglutinatis & induratis, ut callum inducat, ex *Andr. de cruce chir. l. 3. tr. 4. c. 1.* Sub oblongis cuneis in locos muliebres ſuppuratos immiſſis, iter hoc occalleſcere, & in ulcus calloſum abire, *J. Cæſar Aurantius de tumoribus p. n. c. 58.* ſcribit: Calloſas contrà fiſtulas rarò fieri in inteſtino recto propter affluentem humiditatem inteſtini membranas continuò alluentem prædictus *Marchettis de fiſt. ani & inteſt. rect. p. m. 168. & ſeq.* obſervavit. Salia Chymicorum utramque paginam facere poſſunt. Secundum *Petrum Johannem Fabrum* fiunt cavernoſa ulcera hæc pyramidum & fiſtularum inſtar, à ſale petræ corporis humani, qui ſeparatur à ſale naturalis balſami noſtri, & amandatus in partem, ibi coagulatur in canales longos & fiſtuloloſos, qui pededentim corroſione ſuâ ulcerant cutim & carnes cutis oppoſitas, ſecundùm formam ſuam, quam à naturâ obtinent, quæ cùm ſit fiſtuloſa, fiſtuloſa fiunt ulcera *l. c.* Adde *Paracelſum* hunc in ſenſum prolixius diſcurrentem *l. 7. chir. magn.* von offenen Schäden.

XII.

2. *Ab accidentibus & effectibus*: Spumoſam, aquoſam, ſanioſam materiam, ſubindè virulentam, & nonnunquam cum ſibilo ad compreſſionem eructant, id quod ad aluminis *Paracelſus* naturam refert, *p. 2. l. 6. chir. c. 25.* & quidem duodenis ferè ſingulis horis, ex *eodem* & *Chalmeteo l. c.* quandoque tamen ferè ſicca ſunt, vanâque curationis ſpe Chirurgum ita plerumque lactant, idque ſecundùm diætam & purgationem ex *Guidone de Cauliaco l. d.* Dolor vel nullus, vel exiguus adeſt, niſi pars maximè ſenſilis ſubſit. *Andreas à cruce* ab humorum hoc privatione fieri putat, *l. c. Chalmeteus* dolorem abeſſe credit, quod pars ferè emortua ſit, humorque non naturalis, ſed adventitius ex alimento, quod illic corrumpitur. *Petrus Johannes Faber* ſal, unde fiunt fiſtulæ, frigidum manifeſtè & narcoticum, ſecundum humiditatem,

tem, quam ſecum habet innatam & naturalem, credit, cujus ope indolentia ulcera fiant: *Job. Agricola* non dolent, inquit, valdè, quod materiam à cauſa frigida ſumant *comm. d. in Popp. de Saturn. p.* 258. *Paracelſus* alumen dulce *p.* 2. *chir. l.* 6. *c.* 5. glaciei. *p* 2. *l.* 8. *c.* 6. corroſivum ſine dolore *p.* 1. *tr.* 3. *l.* 7. nominat. Callus eſt (caro continua, albida, humoris, dolorisque expers, ad quam nec vena, nec nervus pertinet ex *Job. Guinthero Andernaco de med. vet. & nov. comm. l. dialog.* 8.) qui dolorem adimit, quem quia linguæ & palato obductum à teneris circumtulit *D. Peucerus*, calidiſſima juſcula & thermas deglutiit innoxiè & ſine dolore, apud *Phil. Salmuth. cent.* 2. *obſ. medic.* 5. An ſimplex, an in plures diducta ſinus ſit fiſtula, ex effluentis materiæ majori vel minori copia cum *Cornel. Celſo. l.* 11. *c.* 28. §. 12. colligere eſt, plura item orificia, vini aut alius liquoris injectione, habitâ effluxûs ratione, explorare facile eſt; Brevem aut altiùs penetrantem, ut & flexuoſam aut rectam ſtylus prodit intruſus, qui in flexuoſis ex flexuoſa magis materia convenit, aut hujus loco candela cerea ſubſtituitur; *Galenus*, ut dolorem evitaret, non ferreô, non argenteô ſtylô, ſed ſuillô pilo ſ. ſetâ uſus eſt, *l. de comp. medic. ſecundum genera c.* 9. *Hippocrates* allii recenti caule, *Guido* cum ſui temporis Chirurgis petroſelini aut betæ radice fiſtulæ altitudinem menſuravit. Vivam pus multum & crudum, mortificatam paucum & coctum oſtendit: ſi in ſola carne hæret, quod ſtylo tangitur, molle eſt, pus exit album, æquale, copioſum: ad nervum quæ pertingit, in profunditatis exploratione dolorifica eſt, pus craſſum oleo non diſſimile expuit, motumque partis, in quam hic inſeritur, lædit: Affectis vaſis ſanguivehis, ſanguis cum pure exit, ex venis quidem fœculentior & craſſior, ex arteriis pellucidus magis, & ut character hujus eſt, aliquali cum ſaltu & titillatione proſilit; Ubi ad os pervenit, durum quid & renitens, at æquale ſtylo occurrit, dolor ſalvô perioſteô non omnis abeſt, ſub carie aſperum & inæquale eſt, eoque magis, quô caries major, pus nigricat, mali odoris, & tenue admodum deprehenditur; An humidior, an ſiccior ſit extractô ſtylô cognoſcere eſt; num recens aut vetuſta, continua aut periodica, tempus & res ipſa loquuntur; an callus in orificio ſolo hæreat, an interiora etiam durior inveſtiat, diſtingue-

re *Sennertus* docet. Ani fiſtularum & recti inteſtini ſpecialia ſigna videantur apud *Petr. de Marchettis de his c. 3.*

XIII.

Quà *Prognoſtica*, Fiſtulæ in univerſum omnes curatu difficiles ſunt, plus tamen difficultatis aliæ, aliæ minus habent, imò nonnullæ planè incurabiles cenſendæ veniunt. Simplices, recentes, intra carnem non adeò profundæ, ſub cute transverſim excurrentes, in corpore juvenili, robuſto, cætera ſano, labiis quodammodò mollibus & mucoſis præditæ faciliorem cœteris curationem ſpondent; difficiliorem verò minantur inveteratæ, profundæ multùm, & rectà ad interiora tendentes, tortuoſæ, variis ſinubus conſtantes, ſenſus planè expertes, luem veneream aut malignam cauſam aliam redolentes, in cacochymicis, hydropicis, ſenilibus, emaciatis corporibus, pueris & junioribus obviæ; raròque ita exemplô quatuor rectum inteſtinum perforantes fiſtulas in infantulo unius menſis perfectè ſanavit *Petrus de Marchettis de fiſtul. ani p. m. 180.* in cacochymicis etiam fiſtuloſa exulceratio curationem admittit, ſi ſingularis Medici dexteritas & ægri obedientia accedunt, ex *Gregor. Horſtio l. 4. poſt. p. 2. epiſt. med. obſ. 31.*

XIV.

Nobilibus partibus vicinæ, ad muſculorum capita, vaſa, articulos, dorſi vertebras, oſſa alia, ventriumque cavitates extenſæ, quæque gravia poſt ſe ſymptomata trahunt, febrim, cachexiam, tabem, virium imbecillitatem, ſyncopen, imbibitâ à ſanguine ſub circulo ex parte affecta, neſcio, quâ pravâ qualitate, infectionisque ita labe in viſcera & totum corpus transfusâ, periculoſæ quàm maximè; degenerant non raro in phagædenica ulcera in inteſtinis, ex *obſ. Petr. de Marchettis*, claudicationem in femore reliquerunt, ex *eodem obſ. 56.* Curationis ſpem decollant internæ omnes, quæ viſcera interna, pulmones, ventriculum, inteſtina, veſicam, uterum perfodiunt, ventriculi tamen fiſtulam curatam *Ephem. N. C. ann. 9. & 10. obſ. 131.* referunt. Quæ in juncturâ manus aut pedis naſcuntur, cùm nec manum Chirurgi nec medicamenta decenter admittant, curationem ſuperant. Cancroſas ne quidem attingendas eſſe, ex *6. aphoriſm. 38.* communiter putant;

Cura-

Curatam tamen talem memorat *Georgius Hieronymus Velſchius exoticar. curation. obſ. 711.*

XV.

Cæterùm ſunt nonnullæ, quæ ſi vel maximè poſſunt, curari tamen non debent, quod emunctoriorum naturæ vices habeant, & fonticulorum artificialium in modum, maximo cum valetudinis commodo vitioſam è corpore ſentinam exportent, multis à morbis præmuniant, priorumque remedium præbent, *6. epid. comment. text. 39.* quæ ſi quâcunque ex causâ, intempeſtivè occluduntur, vel naturæ ſponte poſt multos etiam menſes, coacervatâ denuò materiâ, recluduntur, vel Medici operâ, hirudine appoſitâ ad cicatricem aut cauſticô ſecundum *Roder. à Fonſeca t. 2. conſult. 67.* aperiendæ iterum, aut aliæ ſubſtituendæ ſunt; ſecus ubi fit, anxietas pectoris, reſpirandi difficultas, ad vomitum propenſio naſcuntur ex *ephemeridibus natur. curioſ. ann. 3. obſ. 18.* Juvenis, ex incuria fiſtulâ in femore clauſâ, cruciatus femoris intolerabiles, nonniſi hâc de novo apertâ ſolutos patiebatur, apud *Paul. Ammann. l. c.* Ex curata fiſtula, febre acutâ, & pòſt dolore coxæ & natis dextræ *Patritius Venetus* correptus eſt ferè continuô, apud *Rodericum à Fonſeca. l. 2. conſ. med. 67. adde Matthiam Tillingium. de recidiv. c. 17.*

XVI.

Curatio vera & perfecta, vel palliativa & imperfecta fit; Hujus meminit *Galenus libro de tumorib. c. 4.* nec eam omninò contemnit *Hieronymus Fabricius ab Aquapendente, chir. l. 3. de ulcerib. cap. 11.* locumque habet, ubi de vera deſperamus, in aliquale ægrorum ſolatium, conſiſtitque, in fiſtulæ interiori exiccatione, exteriori conſolidatione, reſtitante nihilominus ſinu, qui de facili iterum aperitur, novâ materiæ colluvie, ſub pravæ diætæ licentia, nec non conſuetarum evacuationum intermiſſione, collectâ; Vera iterum vel miraculoſa audit per preces devotas obtenta, cujus *S. Auguſtinus* mentionem facit *l. 12. de Civit Dei. c. 8.* Similisque duodecennis & deſperatæ fiſtulæ curatio, ope & miraculo B. Virginis Mariæ apud Tungros in Hannoniâ facta legitur apud *Walrandum Caoult de his miracul. cap. 10.* quibus de judicium aliis relinquo; vel naturalis, quæ quidem Chirurgorum po-

tiſſimùm manu & operâ indigere videtur, ad calloſi ulceris abſterſionem, ſinus incarnationem, & labiorum conſolidationem; quô ſubinde modô etiam ſucceſſiſſe in optimâ corporis conſtitutione *Petrus de Marchettis* expertus fuit *de fiſt. an. & inteſt. rect. c. 5.* Ut plurimum tamen ut tuta hæc ſit & fida, ſine recidivæ metu, majori remediorum apparatu opus eſt, quem ad tres claſſes reſtringo: 1. Ad cauſarum antecedentium, plethoræ & cacochymiæ, ablationem; 2. Calli neceſſariam extirpationem, 3. Ulceris conſolidationem.

XVII.

Suggerunt ad ſcopos hos obtinendos omnes Medicinæ fontes ſuas ſcaturigines, Diætericus, Pharmaceuticus, Chirurgicus; *Diæta*, ùt in curatione palliativa omne punctum ferre videtur, ex *Galeno de tumorib. cap. 4.* ita vera, accurata, hujus regimine non minus opus habet: excluſô igitur *aëre* humidô, veſpertinô, nocturnô, *Victus* quà ſubſtantiam, quantitatem, & qualitatem fiſtularum cauſis adverſetur: Ε'ύχυμ☉ ſed tenuis & parcus, ne cruditatibus anſam præbeat, aut ſal petræ augeat, aut multiplicet in corpore, ex *Petro Johanne Fabro*, magis exiccans naturâ aut arte, quàm humidus confert: *Exercitium* corporis bonum eſt, & primum in præcautione locum habet, ex *Roderic. à Fonſec. t. 2. obſ. 67.* nec tamen etiam *quies*, ſi haberi poteſt, affectæ parti & aliis invidenda. *Somnus* moderatus, nocturnus magis quàm diurnus, probatur; *excretiones* naturales modum obſervent ſuum; nec *animi affectus*, cùm totum corpus alterent, limites ſuos excedant.

XVIII.

Pharmacia manum auxiliatricem alteram porrigit, vitioſos in corpore humores abundantes per regiones & vias varias evacuando, corrigendo, affluxum ad locum affectum impediendo: & primum quidem locum hic habent *alvum dejicientia*, corpusque univerſum à vitioſa ſentina & cacochymia liberantia, moderata tamen, ne impetum & acrimoniam humorum augeant, quorum catalogum ubivis obvium hic libens reticeo. Nonnullis tamen litem movet *Thomas Mermannus*, v. g. aloë in fiſtulis ani, quod venas de facili reſeret, ſennæ, ob vim deterſoriam nimium, mannæ item & caſſiæ, quod nimiâ dulcedine ventriculum & inteſtina

eſtina reſolvant, nimisque humectent; rhabarbarum contra & mel roſatum ſolutivum omnibus præfert, *l. 3. conſult. med. 30.* Helleborô ulcere carcinote occulto liberatam in Inſulâ Coo mulierem vidit *Oribaſius, l. 7. collect. c. 27.* à cujus tamen uſu deterrere, quemvis facile poteſt vis urens ſeu cauſtica *à Johanne Langio, l. 2, epiſt. med. 20.* prolixiùs explicata; Duro nodus durus quærendus eſt cuneus: ubi verò mitioribus ſatisfacere poſſumus, cur ad fortiora eamus? *Chymici* ex Antimonio & Mercurio ſua purgantia petunt, vid. *Johann. Agricol. comment. in chym. Job. Poppii de Merc. & Saturn.* In ſpecie *Faber* antimonium ſuum catharticum in *curat. varior. morbor. 23.* nec non pilulas ſpecificas *ſpagir. chirurg. l. c. de fiſtul.* deſcriptas extollit. Laudatur idem ſyr. ariſtol. r. quod ſanguinem depuret, & à ſale acri & mordaci purgando vendicet *myrotech. ſpagir. l. 6. c. 11.* oleum helleb. ſcribit idem, qui habent præ manibus, non opus habent rheubarb. agar. ſenn. & aliis, quæ è longinquis terræ plagis magnô pretiô afferuntur in hominis ſanitatem *l. d. c. 17.* Si à viſceribus remota fuerit fiſtula, *Vomitus* optimum præſidium, ex *Andrea à Cruce, chir. l. 3. tr. 4. cap. 5.* renumque etiam ulceribus menſtruum vomitum *Aëtius* ceu maximè proficuum deſiderat *tetrab. 3. ſermone 3. c. 18.* in ulceribus aliis malignis *Fridericus Hofmannus* laudat *m. m. Walæan. c. 9.* eodemque fine *Galenus* in vulneribus quandoque exercendam purgationem per vomitum præcipit, *4. method. med. 6.* de modo operandi *Th. Williſius pharmac. ration. ſ. 2. c. 1.* *Fridericus Hofmannus l. c.* videantur.

XIX.

Diaphoretica & *Diuretica* ſuam pariter opem ſpondent eximiam: illa ſudoribus & vaporibus morboſam excludendo materiam, unde in ſpecie *Felix Platerus* in ulceribus ex lue venerea, aliisque diuturnis, diaphoretica potiſſimam curationis partem abſolvere ſcribit, diætamque ſudoriferam eundem in finem *Johannes Marſinus apud Riverium obſ. communic. 4.* ordinavit. Hæc acres ichores & ſeroſas ſuperfluitates in continuum ad locum affectum fluxum pronas eliminant, juvantque hoc nomine ſecundum *Job. Heurnium* potiones vulnerariæ *comm. 6. aphor. 45.* ceu diureticæ; ſequentem, in ſuâ quinque ſupra 40 annos durante praxi,

xi, ùt egregiæ virtutis probatiſſimam, commendavit mihi Dn. *Volterus, Chirurgus Ducalis exercitatiſſimus, Hoſpes non ita pridem meus & Chiragogus fideliſſimus*, quam hic apponere libuit. ℞. H. heder. terr. pyrol. agrim. fl. hyperic. aa. m.j. rad. chin. gentian. aa. ℥j. ireos Florent. ariſtol. r.a. ℥ß. galang. ʒiij. alb. gr. ℥iiij. minut. conciſ. & per. 9. d. vini. ℔. iß. macerata deſtill. dentur m. & v. 3. cochl. Nec infructuoſæ hunc in finem *acidulæ* dicendæ diureticæ, ex multorum & præcipuè *Rolfinccii* judicio, qui idem *Salivationibus* arte excitatis, nec ſine ratione, ſub luis præſertìm venereæ ſuſpicione, multa tribuit contra antiqua ulcera *l. 6. m. m. ſpec. comment. ſ. 3. c. 1.*

XX.

Chirurgia ſuum etiam ſymbolum contribuit, *phlebotomiam* imperando in corporibus præcipuè plethoricis, juxtà vires & ætatem ægrotantis, habitâ inſimul ratione temporis anni, non unà ſed pluribus aliquando vicibus ſuſcipiendam, id quod *Hippocrates* de ulceribus quoque confirmat: *Faber*, cæteris conſentientibus, ſingulis menſibus reiterare jubet. *Hæmorrhoides* apertæ non infrugiferæ habendæ; *fonticulorum* uſum ipſa natura proficuum indicat, quibus non rarò ſpontè ortis, ægri à doloſis ulceribus diuturnis, experientiâ teſte, liberi evaſerunt, ſalibus corroſivis hâc viâ exitu monſtratô; experimenta vidit *Zac. Luſitanus prax. adm. l. 2. obſ. 131. l. 3. obſ. 136.* nec minora *Setacea* pollicentur, præſertim in fiſtula lacrymali, fluereque hæc aliquandiu, antequam fiſtulam extirpemus, *Hildanus* jubet *c. 6. obſ. chir. 3.* ut & *Veſicantia*, apud *Zac. Luſitanum l. d. Lazarum Riverium, Bened. Sylvaticum in conſil. & reſponſ. medic. & complures; Cucurbitulas* poſt aures interdum quoque proficiunt ex *Hildano l. d.* Sunt, qui in *Chirurgiâ transfuſoriâ* etiam auxilium quærunt, ſed leve ſine dubio, ſi non planè nullum, ut ſentit *Georg. Abraham Mærclinus de ort. & occaſ. ſangu. transfuſ.* c. 4. Et hæc Curatio Univerſalis.

XXI.

Particularis, quæ nunc ſequitur, calli remotionem, ſinus incarnationem, & diviſorum labiorum conſolidationem intendit, quæ pluribus itidem topicis perficiuntur, *calliq;* primò omnium *ablationi*, quâ ſine neutrum reliquorum obtineri poteſt, merità

itò ſtudemus. Ad hanc verò (quam mirô ſolius naturæ cona-u & quaſi miraculô accidiſſe aliquando notavit *P. Borellus c. 4. bſ. 53.*) orificii fiſtulæ ut plurimum ſtrictioris, ut nonnunquam ix aciculam admittat, dilatatio fiat oportet, quam in fiſtula re-enti, nec callo duriore & lapidefacto obſtante ſolaque labia ul-eris occupante *ex Borello c. 1. obſ. 83.* & in junioribus, ſolis rè turundis, vel ex lini tela contortâ & acuminatâ factis vel fru-ulis ſpongiæ contortæ & valide compreſſæ immiſſis obtinere oſſumus; his enim humiditate imbibitâ impregnatis & intume-centibus, ſub paucarum ſpatio horarum pedeſentim os fiſtu-æ ſine dolore extenditur. *Hildanus* cauſticô ad dilatationem cu-m eroſit *l. d.* Harum non rarò vices tuentur radices gent. bryon. riſt. vel medullæ ebul. ſamb. & ſimilia. Si calli ſimul emolli-ioni & deterſioni conſulere ſatagis, imbui convenientium ad hoc nedicamentorum viribus, jam debilioribus, jam fortioribus prio-a pro fiſtulæ cutisque conditione poſſunt. Duo autem circa tu-undarum applicationem monent; 1. ut filo alligentur, ut tutius, i altius deſcenderint, & promptius, ſi tenacius adhæſerit, revo-ari poſſint :. Noſtrates hoc cavent ſuperiori turundæ parte inci-â & explicatâ, 2. ut reductâ turundâ materia prius effluat, quàm ltera & nova ſubſtituatur; ſuppreſsâ enim illâ ſinûs major dilata-io, dolor, inflammatio, metuenda, quæ contigiſſe vidit *Sculte-us armam. chir. p. 2. obſ. 86.*

XXII.

Dilatato ita fiſtulæ ore ſufficienter, calli remotio tentanda in-ectis medicamentis debitis, vel ſolidioribus, ubi unicus tantum inus eſt, vel liquidis & fluidis, ubi plures & anfractuoſi occur-unt, *Ibi* convenit ſequens: ℞. Ung. Ægypt. ℥ß. aloes hep. ʒß. Merc· dulc. ℈j. coque ad conſiſtentiam pro turundis conficiendis, uarum unâ vel alterâ immiſsâ, callus omnis de facili abſcedit: nflari etiam calamo ſcriptorio aridi poſſunt pulveres convenien-es: hîc aqua præſens commoda eſt. ℞. Lign. ſ. ℥j. Saſſafr. rad. hin. ana ℥ß. gentian. ariſtol. r. ireos Florent. ana ʒiij. h. nicot. n. 1. flor. hyperic. m. ß. alum. crud. aloes hep. alb. græc. a. ʒiij. q. font. ℔ ij. vin. r. ℔ j. coqu. ad conſumpt. med. part. Colat. . ℥ij. ſucc. cancr. expr. ʒij. merc. dulc. ʒj. miſce pro injectione

 per

per ſiphonem. *Philippus Jacobus Sachſius* ceu ſummum arcanum, practici quondam experientiſſimi *D. Michaëlis*, ſuccum cancror. vel ſolum, vel cum pulvere ſerpentum injectum laudat, propter vim vulnerariam, ſiccatoriam ſalinam & balſamicam, *gamarolog. l. 2. c. 7. & 8.* Lixivium alii, aquam hord. cum melle, mulſum, aquam calcis, ung. Ægypt. in lixivio dilutū, ol. caryoph. camphor. im̄ittunt. *Joh. Agricola in chim. Joh. Popp.* quintam eſſentiam antimonii *tr. de antim.* liquorem flor. ſulphur. *tr. de ſulphur.* pari jure commendat; *Martinus Rulandus* balſam. ſulph. illinit, *c. 1. curat. emp. 92.* quo facto, os nonnulli cera vel bombace claudunt, ne infuſum revomatur; Emplaſtra idem præſtant, ℞. cer. citr. ℥iij. coloph. ℥ß. ſev. ℥j. ax. cap. ℨvj. maſtich. thur. myrrh. ana ℨiij. mum. ℨß. imponatur emplaſtrum quodcunque commune ſticticum, de gratia DEI, Oppodeld. Saturnin. *Gloſſ.* ex *Schröder. pharmac. Galenus* emplaſtrô de ſpuma argenti multos reſtituit *de compoſ. med. ſec. gen. c. 9.* Subindè verò in tortuoſis, præſertim ubi hæc & alia penetrare non valent remedia, nec tamen niſi ablatô callô curatio ſperanda, majus in manuum operatione per ferrum & ignem ex *8. aph. 6. recogn. Vorſt.* quàm in medicamentis repoſitū auxilium eſt, ut callus extirpetur, oſſa corrupta, varii ſinus, & removenda alia ſub oculos & manus veniant.

XXIII.

Ferrô igitur & inciſione, ſine quâ *P. de Marchettis* fiſtulam ani nullam curatam vidit ſub 50. annorum praxeos ſuæ curſu, ſi fiſtulæ ſinus denudandus venit, totus ductus, modò partis conditio ferat, præeunte & viam quaſi monſtrante ſpecillo, aut liquore quodam infuſo, ſyringotomo, inſtrumento hinc inde apud Authores obvio & depicto, ab orificio ad extremum usque fundum inciditur. Interdum verò ſine ſpecillo prævio, cerâ munitum in cuſpide ſcalpellum, ne lædat innocuas in tranſitu partes, ad fundum fiſtulæ immittitur, relictôque intra ſinum ceræ globulô, dextrâ per calloſam cutim trajicitur, ut prehendi ſiniſtrâ poſſit, totaque ita caverna unô ictu aperitur: quæ inciſio ut omnium citiſſima & momentanea quaſi, ita ferè optima cenſetur, feliciterque in curatione abſceſſus in tibia ſinuoſi, à *Fabr. Hild.* adhibita fuit *c. 4. obſ. 48.*

XXIV.

Curatio per filum olim quidem crudum & lineum, nunc ſericum

ricum & infectum ab *Hippocr. de fiſtul.* memorata, & à *C. Celſo* pleniſſimè explicata, *l. 7. c. 8.* videatur. Tertiam ex filo & ſyringotomo compoſitam operationem monſtrat *Scultetus tab. 45. fig. 3. 4. 5. 6. 7.* His autem omnibus irritis per partis conditionem, ultimò ad aquam fortem itur, ſucceſſu non raro infelici, quem ipſemet in Decurione Trautmansdorfiano, deſperatâ partis inferioris fiſtulâ, poſt vulnus plumbea tormenti manuarii glande illatum, relictâ, laborante obſervavi, ubi cum ob venæ cavæ & nervi grandioris deſcendentis ramos, ſectio tutò inſtitui non poſſet, aliis etiam medicamentis nequicquam proficientibus, poſt extractam prius ex inferiori & externa femoris parte glandem, ſupra dictus *laudatiſſimus Chirurgus Dn. Völterus* penicillis ex lana carpta extructis & aquâ f. ſub connubio merc. v. imbutis brevi & feliciter ſinus calloſos curavit.

XXV.

Suſpectam tamen hanc aquam nec non oleum vitrioli idem reddit *Hildanus c. 6. obſ. 3.* præſertim in lachrymali fiſtulâ, ob metum excurſus in vicinas partes, plusque ſolidis & craſſioribus confidit, metûs hujus expertibus. Locum etiam hic habent aquæ medicamentoſæ, ſive balnea naturalia, non modo palliativè occurrendo, id quod *J. Jonſtonus* credit, *id. pr. med. l. 1. t. 4. 1.* ſed & ſub cura perfecta ſecundum *Barbette*: ut de aliis noſtratibus, nec non peregrinis & minus notis pluribus, taceam, videatur de Bollenſibus *Bauhinus l. 3.* de his *c. 66.* de Ferinis *Walbius*, de Swalbacenſibus bullientibus *J. Dan. Horſtius*, de Wisbadenſibus *Phil. Weberus, ſ. 3. l. 3. c. ult.* de Berſtadienſibus, tractatus de his Gieſſæ olim editus; nec contradicit *Excellentiſs. Dn. D. Camerarius, Patronus & Præceptor meus ſempiternum religiosè obſervandus diſp. de acid. extern. uſu.*

XXVI.

Ulcere aperto, imponuntur ſpecilla albumine ovi imbuta, quæ labia ſolutæ unitatis diſtendunt & coitionem impediunt, poſt calli ſtudendum ablationi eſt, ſive medicamentis ſive ferro, ſive igne, munitâ in ambitu parte defenſivo medicamento. *Fuchsius l. c.* etiam manibus detrahere calloſitatem jubet. Remedia facultatis acrioris & urentis ſunt ubivis obvia; Ferro præciditur,

 ſi æger

ſi æger conſentit, levi doloris ſenſu: ex ſanguine effluente feliciter peracta operatio judicatur. Novaculâ ita callum à fiſtula incurabili removit Chirurgus apud *Borellum c. 4. obſ.* 53. poſt mundandum ulcus aquis vulnerariis: decocto apii sec. *Hildanum*, & aliis incarnandum, & ad cicatricem ducendum eſt. *Borellus*, ubi patiens ſectionem admittere noluit, labia fiſtulæ primò alumine uſtô corroſa, poſt ung. ex alum. ol. nuc. cer. & cineribus ſarmentor. confecto curata refert c. *1. obſ. 83*. idem lavamento ex lixivio ſarmentor. & ungu. ex ſacch. ol. oliv. argent. viv. vin. ad partes æquales confecto obtentum vidit. *c. 2.obſ. 67.* Solus etiã ſuccus plantag.& urtic.admotis ſimul parti affectæ foliis contuſis: curam abſolvit *l. c.* Idem ſub perſicariæ decocto foliisque applicitis, *Excellentiſſimus Dn. Præſes Patronus & Præceptor meus ſubmiſſo reverentiæ cultu piè devenerandus*, accidiſſe novit, in deſperata fiſtulâ; folia ulceri ad teporem usque relicta pòſt in locum cœnoſum defoſſa, ſub ſui putredine morbum etiam in corpore enecuerunt. Magnetiſmum hîc agnoſcit *Marcus Marci*, qui videatur *phil. vet. reſtit p. 2. ſubſ. 6.*

XXVII.

Igne denique actuali aduritur & mortificatur, quo partium univerſi corporis fiſtulas, quæ medicamenta omnia etiam cauſtica cluſerant, *M. Aurelius Severinus* domuit *pyrothechn. chir. l. 2. p. 1. c. 86.* cautelâ tamen, ubi ad ignem confugimus, opus eſt, ne profundior in corpus fiſtula eat, nec inuſtio fiat circa venas, arterias, nervoſa membroſaque membra, uterum v. gr. viſcera, inteſtina, ſed carnoſus ſit locus inuſtu tutiſſimus. Nec ſterni fiſtula inurenda eſt apud *Marchett.* ob rationes ibi citatas. Factâ inuſtione, mitigatorio opus eſt, & quæ cruſtas inductas reſolvunt & dejiciunt, conſolidationemque juvant, in vulgus notis.

XXVIII.

Si oſſis caries conjuncta eſt, corrupti oſſis pars abradenda, hocque legitimè peracto, caro laudabilis brevi iterum accreſcit; imponendique globuli ex filamentis imbutis ungu. de betonic. aut matriſylv. carneque inductâ cicatrix exiccantibus obducitur. Interdum totum os corruptum novaculâ aut actuali cauterio auferendum, hocque ſummum præſertim in lachrymali fiſtulâ remedium creditur, quod nec *Hildanus* ipſe rejicit, utut nunquam ſe hoc uſum eſſe fateatur, ſolo contentus euphorbio, in ſperſo vel per ſe vel melle roſato permixto, quod in ſquamis & oſſis carie auferendis feliciſſimum ſemper invenit; hinc mundificato ſatis ulcere & reductâ carne pulver. præcipit. balſamum Toletanum filamentis applicuit ut cicatrix plana & pulchrior fiat. Tantum de fiſtulis.

DEO Triſmegiſto, ſit Laus, Gloria, Honor!